

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
Den Haag

Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Onze Referentie

BZDOC-108779629-59

Uw Referentie

2022Z05426

Bijlage(n)

Datum 10 mei 2022

Betreft Beantwoording vragen van de leden Heinen en Brekelmans over het bericht 45 miljard euro Russisch vermogen van personen en organisaties op sanctielijsten in Nederland staat

Hierbij bied ik u mede namens de ministers voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, van Justitie en Veiligheid en van Infrastructuur en Waterstaat de antwoorden aan op de schriftelijke vragen gesteld door de leden Heinen en Brekelmans over het bericht dat 45 miljard euro Russisch vermogen van personen en organisaties op sanctielijsten in Nederland staat. Deze vragen werden ingezonden op 22 maart 2022 met kenmerk 2022Z05426.

De minister van Buitenlandse Zaken,

W.B. Hoekstra

Antwoorden van de minister van Buitenlandse Zaken, mede namens de ministers voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, van Justitie en Veiligheid en van Infrastructuur en Waterstaat, op vragen van de leden Heinen en Brekelmans (VVD) over het bericht dat bericht dat 45 miljard euro Russisch vermogen van personen en organisaties op sanctielijsten in Nederland staat.

Onze Referentie

BZDOC-108779629-59

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht “De Russische miljarden in Nederland”?[1] (FD, 20 maart 2022)

Antwoord

Ja.

Vraag 2

Deelt u de inschatting dat er voor 45 miljard euro aan vermogen van Russische personen en organisaties die op internationale sanctielijsten zijn geplaatst in Nederland staat, al dan niet via trustkantoren?

Antwoord

Deze inschatting deel ik niet. Veel van de gepubliceerde cijfers laten geconsolideerde jaarrekeningen zien van bedrijven met activiteiten in niet-EU landen. Daarbij is de eigendom vaak gestructureerd via houdstermaatschappijen, tussenhoudstermaatschappijen en andere juridische vormen. Er is doorgaans sprake van een lange grensoverschrijdende keten van juridische structuren, waarbij het overgrote deel van de activa niet fysiek in Nederland aanwezig of geregistreerd is. Dit kan ertoe leiden dat het effectieve bereik van het Europese en het Nederlandse sanctiebeleid wordt beperkt. De Nederlandse eigenaar van de maatschappij dient de aandelen en andere rechten van gesanctioneerde personen in deze houdstermaatschappijen en tussenhoudstermaatschappijen te bevriezen, maar dat betekent niet dat ook de fysieke vermogensbestanddelen verderop in de keten die zijn ondergebracht in een rechtspersoon gevestigd in een derde land zijn bevroren. Dat betekent wel dat de aandelen/zeggenschapsrechten van de Nederlandse doorstroomvennootschap over de dochtermaatschappijen gevestigd in de Russische Federatie / in derde landen worden bevroren. Daarmee wordt de aansturing en zeggenschap van deze dochterondernemingen verhinderd. Ook betekent het dat de aandelen in/ de zeggenschapsrechten over de Nederlandse doorstroomvennootschap van de moedermaatschappij/achterliggende aandeelhouders worden bevroren. Daarmee wordt de aansturing van de doorstroomvennootschap onmogelijk gemaakt.

Vraag 3

Herinnert u zich dat op 23 februari j.l. al werd besloten tot het instellen van financiële sancties en deze sancties later zijn uitgebreid?[2]

Antwoord

Ja.

Vraag 4

Waarom is er bijna een maand na het instellen van de eerste sancties nog steeds zeer beperkt overgegaan tot bevrozing van, of beslaglegging op, financiële tegoeden van personen en organisaties op internationale sanctielijsten?

Antwoord

De ingestelde EU-sancties hebben directe werking. Na publicatie in het EU-Publicatieblad zijn alle ingezetenen van de Unie onmiddellijk gehouden aan deze maatregelen. De Minister van Buitenlandse Zaken publiceert vervolgens een sanctieregeling waarmee de strafbaarstelling in Nederland geregeld wordt. Hiermee wordt overtreding van deze sanctiemaatregelen een misdrijf onder de Wet economische delicten.

De financiële instellingen in Nederland zijn direct aan de slag gegaan met het bevroren van financiële tegoeden in Nederland van de personen en entiteiten op de EU-sanctielijst. Inmiddels is er meer dan een half miljard euro aan financiële tegoeden bevroren in Nederland. Er is dus geen sprake van slechts beperkte bevroering van tegoeden in Nederland. Ook staan er twintig jachten in aanbouw onder verscherpt toezicht van de Douane. Deze mogen niet naar Rusland geëxporteerd worden.

Het Kadaster heeft meerdere checks uitgevoerd of er registergoederen van personen of entiteiten op de sanctielijst zich in Nederland bevinden. Vooralsnog heeft dit geen hits opgeleverd. Extra onderzoek wordt echter gedaan, aangezien eigenaarschap kan worden verhuuld. Dit geldt ook voor bedrijfseigendom.

Onze Referentie

BZDOC-108779629-59

Vraag 5

Klopt het dat andere landen beter in staat zijn om beslag te leggen op, of het bevroren van, financiële tegoeden van personen en organisaties op internationale sanctielijsten? Wat kan het kabinet van die aanpak leren?

Antwoord

De bevroeringen in andere landen laten zich lastig vergelijken door de verschillende situaties en omstandigheden. Veel landen, zoals bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk en Duitsland, hebben vooralsnog geen publieke uitlatingen gedaan over de precieze hoogte van bevroren tegoeden naar aanleiding van de recente Ruslandsancties.

Een ander zichtbaar voorbeeld is de situatie in Italië, waar 60.000 mensen werken voor de Guardia di Finanza. De cijfers die hierover beschikbaar zijn laten een totaal zien van 1,1 miljard euro aan bevroren tegoeden, waarvan bijna de helft (530 miljoen euro) de waarde is van een superjacht dat aan de ketting is gelegd.

Vraag 6

Welke stappen zijn er sinds 23 februari door het kabinet en de toezichthouder gezet om het inzicht in Russische tegoeden te verbeteren?

Antwoord

Er wordt sinds 2 december 2021 wekelijks door de betrokken ministeries overlegd over de totstandkoming van de EU-sancties tegen Rusland. Ook de uitvoerbaarheid van de maatregelen in Nederland is daarbij besproken. Dit overleg is na het instellen van de EU-sancties geïntensiveerd en wordt verder gestroomlijnd onder de nationale Coördinator.

In de kabinetsbrief van 22 april, nr. Min-BuZa.2022.387 is een totaaloverzicht opgenomen van de ondernomen acties op het terrein van sanctienaleving en het toezicht daarop.

Vraag 7

Herkent u de signalen vanuit de financiële sector en het bedrijfsleven dat er veel onduidelijkheid is over de toepassing van sancties?[3]

Antwoord

Er zijn in korte tijd veel sanctiepakketten uitgevaardigd die ook in korte tijd door de private sector geïmplementeerd moesten worden. Het tempo en de omvang van de pakketten leveren in sommige gevallen implementatievraagstukken op. Voor het bedrijfsleven is het Ondernemersloket Sancties Rusland van RVO versterkt. Ondernemers kunnen hier terecht met vragen over wat de sancties voor hen betekenen. Daarnaast is er een webpagina met actuele informatie over de sancties en Russische tegenmaatregelen beschikbaar en worden er met regelmaat bijeenkomsten over sancties georganiseerd voor ondernemers. De Minister van Financiën ontvangt vanuit de financiële sector de implementatievragen en werkt aan algemene guidance ter beantwoording van dit soort vraagstukken.

Onze Referentie

BZDOC-108779629-59

Vraag 8

Welke stappen heeft het kabinet nationaal en in Europees verband gezet om de duidelijkheid over de uitvoering van sancties te vergroten en de effectiviteit te verbeteren?

Antwoord

Op nationaal vlak is het Ondernemersloket Sancties Rusland van RVO versterkt. Ondernemers kunnen hier terecht met vragen over wat de sancties voor hen betekenen. Dit loket ontvangt 40-70 vragen per dag en de webpagina met informatie over de sancties en Russische tegenmaatregelen wordt dagelijks door 3500-4000 ondernemers bezocht. Daarnaast worden met regelmaat bijeenkomsten georganiseerd voor ondernemers over sancties. RVO en verschillende ministeries werken hierbij nauw samen om actuele informatie te kunnen aanbieden.

Op Europees vlak heeft Nederland de Europese Commissie gevraagd om additionele richtsnoeren die uitvoerders helpen bij de implementatie van sancties. Daarnaast is er regelmatig ambtelijk overleg in EU-verband tussen de bevoegde autoriteiten om implementatievraagstukken te bespreken. De uitkomsten hiervan worden vervolgens meegenomen in beleidsdiscussies over de totstandkoming van nieuwe maatregelen.

Vraag 9

Wat gaat u doen om ervoor te zorgen dat tegoeden van personen en organisaties op sanctielijsten in Nederland ook daadwerkelijk worden bevroren?

Antwoord

Zoals weergegeven in de beantwoording op vraag 4 is er sinds het invoeren van de EU-sancties veel gedaan aan uitvoering en naleving. Het kabinet heeft de Kamer goed verstaan en neemt zorgen over de naleving en handhaving zeer serieus. Voor de korte termijn wordt met de meest betrokken ministeries en uitvoeringsinstanties actief gezocht naar bezittingen van gesanctioneerde personen en entiteiten, voor het geval die tot nu toe gemist mochten zijn bij de toepassing van sanctieprocedures door financiële instellingen of andere betrokken partijen. Vooralsnog zijn hier geen aanwijzingen voor. Het kabinet heeft de sanctieregelingen aangepast om meer sanctie-gerelateerde gegevensuitwisseling mogelijk te maken. Daarnaast wordt gezien welke overige aanpassingen noodzakelijk zijn voor effectieve handhaving van de sanctieregelingen. Zoals weergegeven in de kabinetsbrief van 22 april, nr. Min-BuZa.2022.387, leveren gesprekken met marktpartijen een beeld op dat de inschatting van het kabinet ondersteunt dat er op basis van de huidige beschikbare informatie geen zaken zijn gemist in de naleving van sancties.

Vraag 10

Klopt het dat het bedenken van of meewerken aan constructies om buiten sanctiewetgeving te vallen, bijvoorbeeld door een belang in een bedrijf te verminderen, strafbaar is?

Onze Referentie

BZDOC-108779629-59

Vraag 11

Deelt u de mening van experts dat het op deze manier overtreden van sanctiewetgeving tot dusver grotendeels onbestraft blijft? Wat is nodig om dergelijke overtreding van sanctiewetgeving wel te bestraffen?

Antwoord op vraag 10 en 11

Niet-naleving van sanctiewetgeving, inclusief het bedenken of meewerken aan constructies om sanctiewetgeving te omzeilen, is strafbaar gesteld als economisch delict. Het OM kan besluiten over te gaan tot opsporing en vervolging van overtredingen van de sanctieregelgeving indien het signalen ontvangt, met name van toezichthouders en de Financial Intelligence Unit-Nederland (FIU-Nederland). Het OM en de Fiscale Opsporings- en Inlichtingendienst (FIOD) beschikken over specialistische teams die dergelijke zaken oppakken. Zo heeft op 18 maart jl. een strafrechtelijke interventie plaatsgevonden vanwege het mogelijk overtreden van de desbetreffende sanctieregeling op grond van de Sanctiewet 1977, waarbij beslag is gelegd op 137 miljoen euro.¹ Verder heeft het kabinet besloten tot het instellen van een rijksbrede stuurgroep onder leiding van Stef Blok.² Deze stuurgroep bespreekt o.a. de versteviging, waar nodig, van de uitvoering en handhaving van de sanctieregelgeving.

¹ <https://www.fiod.nl/137-miljoen-euro-beslag-vanwege-overtreding-sanctiewetgeving>

² Kamerstukken II, 2022Z05414.